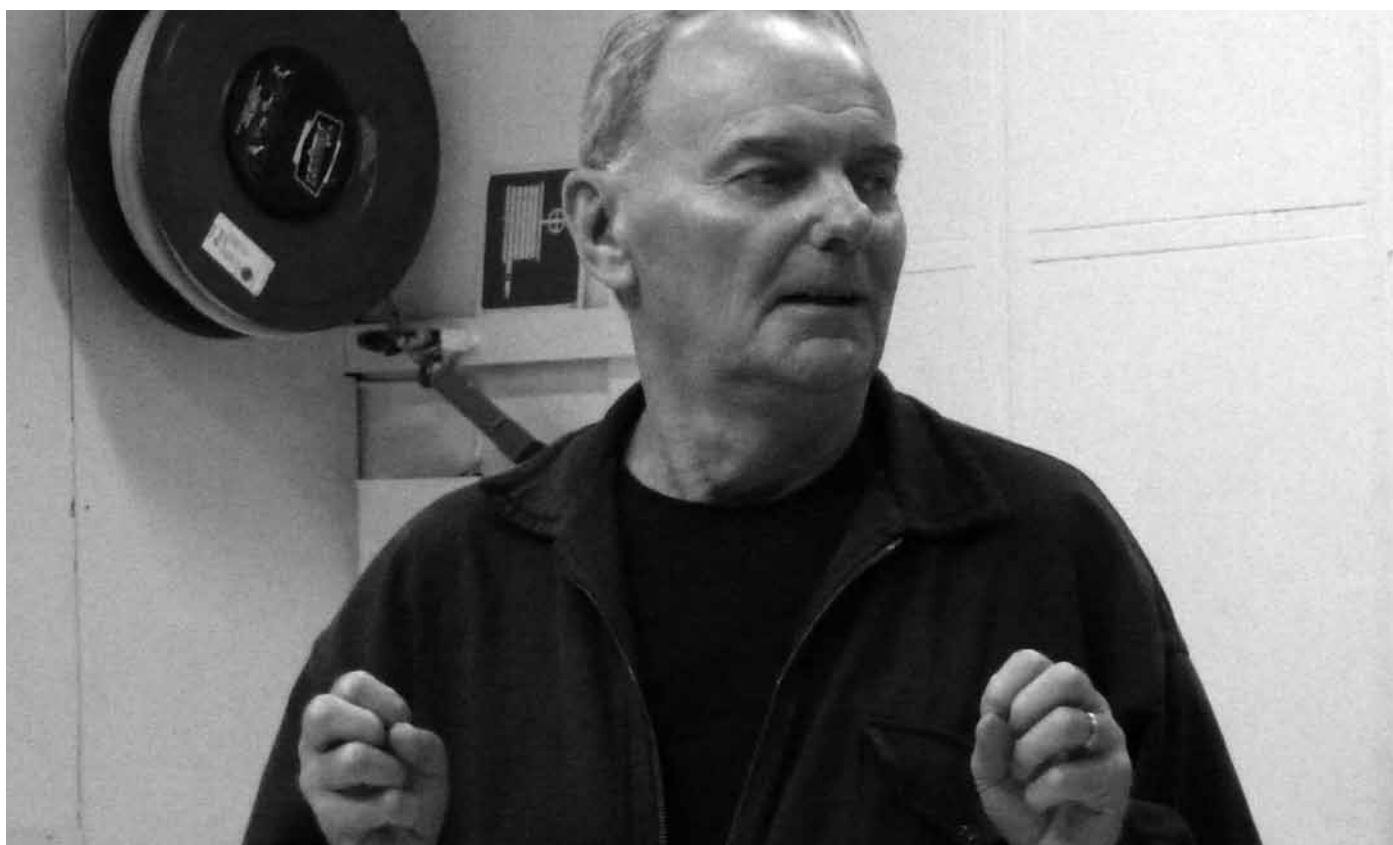

JESU MIRAKEL PÅ ETT HELT NYTT SÄTT

Björn Granath intog scenen och gav Vännerna ett smakprov på Boulevardteaterns *Mistero Buffo* av Dario Fo. Foto: Peter Edholm

SENSOMMARENS SOL VÄRMDE PÅ STRANDVÄGEN men många valde Dramatens Målarsalen för ett seminarium om *Commedia dell'Arte*.

Föreningens ordförande, **Lennart Öquist**, hälsade välkomna och introducerade **Lennart Grafström**, ny medlem i Dramatens Vänner styrelse, som skulle leda dagens seminarium.

Lennart Grafström presenterade två av seminariets medverkande: Fil. Dr. **Inga Lewenhaupt**, teaterforskare och tidigare chef för Drottningholms teatermuseum och **Micke Klingvall**, regissör och teaterlärare. **Björn Granath** skulle komma något senare.

Inga Lewenhaupt gav en föreläsning om *Commedia dell'Artes* historia och ställde frågan: Vad menas egentligen med uttrycket *Commedia dell'Arte*? Hon besvarade frågan själv.

Teaterformen utvecklades i mitten av 1500-talet och höll sig levande i mer än 200 år. Enligt de tidiga reglerna ska åtta

punkter uppfyllas. Gruppen ska vara från Italien och bestå av 6–12 personer, nästan uteslutande män och ofta under någon hertigs beskydd. Spelplatserna varierade. Man uppträdde ofta på något torg eller en marknadsplats, men också på slottsgårdar eller ute på en äng. Skrivna manus fanns inte, man hade ett scenario att gå efter och improviserade. Mycket lyteskomik och förklädnader förekom men programmet var inte alltid komiskt. Man drev med alla, med högt och lågt och med olika dialekter. Man drev inte med religionen, men med kyrkans män. Man spelade med halvmask och varje medlem av gruppen var både skådespelare, dansare och akrobat.

Vissa karaktärer i *Commedia dell'Arte*-gruppen var självskrivna och rollfigurerna var kända från den antika komedin ca 300–200 år f. kr.

Två listiga tjänare är **Harlekin** och **Brigella**.

Artikeln fortsätter på nästa sida.

Harlekin är ofta huvudfigur med svart halvmask. Han kommer från Bergamo, han är dum, litet klumpig men rör sig snabbt med akrobatisk skicklighet. Hans dräkt är lappad i oregelbundet mönster vilket från början berodde på att fattigdom tvingade artisten att lappa sin kostym.

Brigella, kommer också från Bergamo, har olivgrön halvmask och någon slags livré i grönt och vitt.

Bland andra karaktärer från den tiden nämnde Inga Lewenhaupt också:

Pulcinella, från Neapel, som är dum och alltid hungrig. Han äter ständigt pasta, vilket symboliserar dumhet och har för stor dräkt

Muncia, som också är dum. Han har en mycket stor mage, snubblar, ramlar och bär sig klantigt åt

Colombine, som är den enda som uppträder utan mask. Hon är söt och kvick och rollfiguren kan uppträda under flera olika namn.

Pantalone, den oerhört girige, i röd dräkt och turkiska tofflor.

Il Dottore, från Bologna. Han har svart dräkt. Han är högfärdig och docerar med märkvärdiga ord.

Il Capitano, från Neapel är grant och pråligt utstyrd.

Efter att Inga Lewenhaupt givit oss den historiska bakgrunden, lät Micke Klingvall oss få veta mer om *Commedia dell'Arte* i det praktiska teaterarbetet.

En *Commedia dell'Arte*-föreställning är inte densamma från gång till gång. Den varierar med plats och publik. Konstformen är i hög grad levande, en modern variant är till exempel *Theatre du Soleil*.

Den 25 februari firas *Commedia dell'Arte*-dagen över hela

världen. I år medverkade 85 organisationer i 23 länder vid en festival i Texas.

Figurerna från 1600-talet fungerar inte längre och nya figurer måste skapas. I dag förväntas också en utveckling av en roll äga rum på scenen, den gamla föreställningen visade oförändrade figurer. Masker fungerar heller inte i dag och man driver inte heller med överheten eller kyrkan som förr.

På teaterskolorna görs mycket arbete med denna konstform, man skapar nya roller och engagerar fler kvinnor, som dock inte kan göra vilka roller som helst. Absolut inte Pantalone med sin penningpung.

Ett teaterprojekt har startats där man drar paralleller mellan Indien med renässansens Italien. Ett segregerat, inrutat samhälle där man möts på gatan. Det finns en mäktig offentlig överhet, mycket tjänare och stor respekt för religionen.

Så gjorde Björn Granath entré. Tog in publiken och scenen och gav oss ett smakprov på Boulevardteaterns *Mistero Buffo* av **Dario Fo**. Vi fick se Jesu mirakel när han uppväckte Lazarus från de döda, presenterat på ett helt nytt sätt.

Björn Granath höll hela föreställningen i sin hand och i Dario Fos text avslöjades både hyckleriet, girigheten, kyrkans förfall och människans eget tillkortakommande.

Det blev en lysande avslutning på seminariet och en underbar illustration av *Commedia dell'Artes* mening och ständiga aktualitet.

✍ *Herdis Molinder*

I seminariets panel: Björn Granath, Inga Lewenhaupt, Micke Klingvall, Lennart Grafström och Lennart Öquist.
Foto: Peter Edholm

EN MÅNGSIDIG AUGUST

Kvällens huvudperson Pernilla August intervjuades av Odd Zschiedrich. Foto: Inger Norberg

KVÄLLEN DEN 5 SEPTEMBER inleds med att vår ordförande, **Lennart Öquist**, hälsar välkommen och presenterar höstens program. Sedan introducerar hans kvällens intervjuare och jubel hälsar vår tidigare ordförande **Odd Zschiedrich**. Genom att sedan ge oss tre ledtrådar introducerar Odd kvällens cafévärd; – ”tog sig in på scenen genom att hjula och hittade en kanelbulle i stöveln”, – ”mamma till en manusförfattare”, och ”har ett speciellt förhållande till en himmelsk vandrare”. Och in på scenen kom då förstas **Pernilla August** under ännu större jubel och applåder!

Pernilla börjar med att ge förklaringen till kanelbulle. Hon började sin skådespelarbana på Vår Teater när hon var 10 år med handen i en stövel och minns det magiska ögonblicket när hon hade publiken i sin hand och drog upp en skatt ur stöveln, kanelbulle. Detta magiska ögonblick, när skådespelare och publik förenas i nuet, blev startskottet till att bli skådespelare.

Sedan fick hon som 16-åring en roll i **Roy Anderssons Giliap** och några år därefter kom hon in på Statens scenskola. ”Mamma till en manusförfattare” syftar såklart på rollen som **Ingmar Bergmans** mor i *Den goda viljan*. Samarbetet med Ingmar började med rollen som barnflickan Maj i *Fanny och Alexander*, som också blev Pernillas svenska genombrott. Den rollen fick hon göra istället för sista avgångspjäsen på scenskolan. Rollen i *Den goda viljan* blev Pernillas internationella genombrott och hon vann Skådespelarpriset i Cannes 1992.

Odd undrar vad som var så speciellt med Ingmar Bergman? – Det går inte att svara på, säger Pernilla, det handlade om kemi, det kändes ibland som han läste ens tankar. Hon var också med i Ingmar Bergmans sista föreställning på Dramaten, *Gengångare* 2002, där hon spelade Fru Alving. *Gengångare* var Ingmar Bergmans avsked till teatern, och det kändes så tydligt säger Pernilla. Ingmar Bergman var den person som haft störst inflytande på hennes skådespelarkarriär.

Den tredje ledtråden syftar på rollen som Anakin Skywalkers mor i två av **George Lucas** Star Wars-filmer. Rollen fick hon genom att hon på en trevlig middag under Berlins filmfestival hade **Richard McCallum**, producent till Star Wars-filmer, till bordet och två dagar senare ringde han och frågade om hon ville komma till London och provfilma. De filmade under tre veckor men det är något som kommer att finnas med i hela Pernillas liv.

Odd fortsätter med att fråga om Pernilla förhållande till Dramaten där hon var anställd under åren 1986–2002.

Pernilla säger att hon älskar Dramaten, det är där hon har gjort de största rollerna. Men de senaste åren har hon gjort så mycket annat, hon älskar film, hon är nyförälskad i film och förälskelsen har tagit ny fart genom att hon har börjat att regissera. Odd flikar in att hon medverkat i 70 filmer, ”herre gud, är det sant!” utbrister Pernilla.

Pernilla gjorde regidebut med *Svinalängorna*. Hon blev tagen av den lilla flickan i boken och barnets sätt att se på de vuxna, hur barn kapslar in sin rädsla, det såg hon hos lilla Lena. Det tog fyra år från det att hon läste boken till dess att de började filma. **Susanna Alakoski** gav henne fria händer, ”ni får göra vad ni vill, det ska bli ett eget verk”. Och då kom påläggshistorien om Lena i nutid som inte fanns med i boken.

Filmen fick världspremiär under filmfestivalen i Venedig 2010 och Pernilla säger om publikens mottagande i Venedig, ”en av de vackraste stunder jag varit med om i hela mitt liv”.

Kvällen avslutas med en diskussion kring privatlivet som offentlig person och Odd menar att Pernilla verkar måna om att hålla privatlivet privat, men har gränsen suddats ut? Ja, svarar Pernilla, det råder en kändishysteri, men det är viktigt och intressant att hålla på en hemlighet, en privat sfär. Hon säger också att familjen är viktigast, på andra plats kommer hennes yrke. Närmast på tur vad gäller yrket är inspelningen av *Call Girl*, **Mikael Marcimains** långfilmsdebut med premiär hösten 2012.

Vi tackar Pernilla och Odd för ett trevligt samtal.

✍️ *Katarina Netsman*

EN NATURLIG SOPRAN

EN LJUV STÄMMA var det första vi fick höra av den hemliga gästen på caféet den 3 oktober. **Carl Jonas Love Almqvists** *Varför kom du på ängen?* ljud ur högtalarna som en liten ledtråd och strax presenterade Vännernas **Herdis Molinder** kvällens gäst Iréne Lindh.

– Almqvist var faktiskt en anledning till att jag började med teater, sa Iréne. Jag gick i Adolf Fredriks musikklasser och vi läste *Drottningens juvelsmycke*, det var en uppenbarelse, jag blev helt betagen, jag var **Tintomara**.

Sen betydde **Elsa Olenius** och Vår teater väldigt mycket. Jag var kvar där tills jag började på elevskolan, eller Statens scenskola som den hade börjat heta då. Någon sångutbildning har jag inte, jag är en naturlig sopran. En röstpedagog jag hade en gång lät mig sjunga mycket, men jag lärde mig snart att inte sjunga de dagar jag hade föreställning på kvällen, för då gick det inte att få ner rösten till normalt talläge!

Herdis visar de fyra sidorna uppräknade av Irénes alla roller på Dramaten.

– Har jag gjort så mycket, det förvånar mig. Men jag kan inte säga att jag kommer ihåg så noga själva pjäserna och framför allt inte recensionerna. Jag är inte så egotrippad, jag klarar mig ändå. Däremot minns jag mycket väl hur roligt vi hade och alla kompisar.

Innan samtalet går över till **Norén**, Iréne repeterar nu *Natten är dagens mor* där hon gör modern, talar hon och Herdis om några uppsättningar hon ändå minns. **Harry Martinsons** *Tre knivar från Wei* (regi **Staffan Valdemar Holm**) och **Jon Fosses** *Flicka i gul regnjacka* (regi **Gunnel Lindblom**), två pjäser som var rejält krävande att arbeta med.

Artikeln fortsätter på nästa sida.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

–De var dessutom nästan obegripliga först, men underbara när man började förstå. Särskilt Gunnel Lindblom har ett fantastiskt musiköra.

Frågestunden efter intervjun uppehöll sig en stund vid just detta, det obegripliga, att man som publik inte riktigt vet vad man är med om, vad det handlar om egentligen.

–Man måste inte förstå allt rent bokstavligt, det finns också en känslomässig förståelse som man kan bära med sig och som kan dröja kvar länge, tröstade Iréne. Och det gäller för skådespelaren, som ju har arbetat med en text i åtta veckor, att kunna förmedla detta till en publik som bara har ett par timmar på sig.

Men åter till Norén.

–Visst präglas jag som skådespelare av hans familjedramer, medger Iréne.

De gestaltar ju människor med alla sina komplikationer. Egentligen är det ju förfärliga stycken och otroligt slitiga att arbeta med, men de ger så mycket, både till skådespelaren och till publiken. Och han är försätlig, Norén. Texten verkar så enkel men det är så svårt! Det är som ett musikstycke med olika stämmor, en replik kan vara svar på något som sades för flera minuter sen till exempel. Otroligt stimulerande när det börjar fungera. Och väldigt likt **Tjechov** på det sättet, skådespelare älskar ju också att spela Tjechov.

Herdis undrar varför det inte blivit så mycket filmande under alla år.

– Nej, det kan man inte riktigt veta, det har bara blivit så. Men nu är det kompenserat – Iréne var tjänstledig hela förra året och i tio polisfilmer (baserade på böcker av **Arne Dahl**) spelar hon polischef.

– Det gör ju alla andra så det ska man väl också pröva på! Kommer till jul, och det är inte TV4 så ni slipper reklamavbrott, avslutar Iréne med ett nöjt skratt.

Monica Simonsson

Kvällens huvudperson Iréne Lindh intervjuades av Herdis Molinder
Foto: Peter Edholm

Vännernas fortsatta höstprogram

TEATERCAFÉER:

Äger rum **7/11** och **5/12**. Kl. 19.00 på Elverket. Gratis entré, ingen föränmälan. Endast för medlemmar. Restaurangen öppnar som förut för vännerna kl 17.00. Intervjuscenen är i foajén som öppnar kl 18.30. Den hemliga gästen kommer kl. 19.00.

TEATERRESA:

14–17/10 Besöker vi Helsingfors.

TEATERBESÖK:

26/10 Nya Turteatern i Kärrtorp som spelar *Juliette* av Markis de Sade. Inbjudan har skickats ut.

CAFÉ MIX:

23/11 Diskussion kring pjäsen *Natten är dagens mor* av **Lars Norén**. Detaljerad inbjudan kommer.

Lär mer:

www.dramatensvanner.se

Dramatens höstprogram:

www.dramaten.se

Håll er à jour genom att abonnera på Dramatens nyhetsbrev från hemsidan.

Glöm inte att meddela kansliet när ni får ny e-postadress!

DRAMATENS
DRAMATEN
VÄNNERS

Dramatens Vänner

Kungliga Dramatiska Teatern

Box 5037, 102 41 Stockholm

Telefon 08-667 87 09 (svarare)

Fax 08-665 62 89

E-post dramatensvanner@yahoo.se

www.dramatensvanner.se

Plusgiro: 194 75 25-0

Redaktion och form: Karin Eklund